

Volkova L.I.

FORMING OF FACILITATION – INTEGRATIVE PROFESSIONAL AND PERSONAL QUALITY OF FUTURE TEACHERS BY MEANS OF PEDAGOGICAL TRAINING

The article examines the problem of forming of professional and personal qualities of future teachers. The aspects of the teachers' professional activity, their training in the higher educational establishment to the future pedagogical activity and forming of professional skills are disclosed in the article. The priority professional and personal qualities of future teachers, which are the most significant ones according to the efficiency of educational activities, are identified. The relationship between the priority of professional and personal qualities is investigated and one of the main integrative quality - facilitation is determined in the article. The phenomenon of facilitation, its complication and multidimensional levels are investigated. The types of facilitation such as educational, psychological, social, environmental, sports, medical, valeological ones are considered. Pedagogical facilitation and its components that are underlied are considered in details and the relevance of this maxim is determined in the article. The traditional, active and interactive forms and methods of teaching in the higher educational establishments are analyzed, their potency according to the forming of professional and personal qualities is determined. The process of forming of future teachers' facilitation is considered by means of pedagogical training. The pedagogical training as intensive learning, using of active and interactive methods and the forming of professional and personal qualities of future teachers, including integrative quality - facilitation is also described in the article.

Key words: professional and personal qualities, facilitation, kinds of facilitation, pedagogical facilitation, principles of facilitation, pedagogical training, methods, forms of teaching.

Рецензент: Жорова І.Я.

УДК 374.7.091

Вострікова В.В.*

НАВЧАЛЬНА ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА ЯК ЗАСІБ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Статтю присвячено шляхам удосконалення самоосвітньої діяльності вчителів іноземної мови. Навчальна онлайн-платформа розглядається як засіб професійного самовдосконалення вчителя іноземної мови, обґрунтовуються основні умови, напрямки її ефективного використання. Самоосвітня діяльність характеризується як багатопланове явище, а за своїми цільовими функціями виступає як умова і процес всебічного розвитку особистості, поступового збагачення її творчого потенціалу. Тобто спрямована вона не тільки на підготовку, але й на постійний розвиток особистості як активного суб'єкта праці, пізнання, спілкування у процесі опанування сучасних ІКТ.

Ключові слова: самоосвітня діяльність учителів іноземної мови, основні умови, напрямки ефективного використання навчальної онлайн-платформи, вдосконалення мовленнєвої компетенції вчителів іноземної мови, післядипломна освіта, спілкування.

Удосконалення рівня професійної компетентності вчителя – один з основних напрямків реформування системи освіти України. Особливого значення набуває розроблена стратегія міжнародного співробітництва та інтеграції у сфері освіти, спрямована на посилення ролі іноземних мов та якості їх знання, що потрібні наразі не лише дипломатам, перекладачам і викладачам, а й переважній більшості спеціалістів вищої та середньої ланок. Це вимагає вдосконалення рівня професійної компетентності вчителя іноземної мови і потребує від методичних служб стимулювання самоосвіти й саморозвитку педагогічних кадрів і надання своєчасної допомоги в цьому напрямку.

* © Вострікова В.В.*

На сучасному етапі розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема формування суспільно активної, творчої, компетентної особистості, яка самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення, визначає шляхи власного саморозвитку.

Отже, зрозуміло, що до вчителя іноземної мови, його професіоналізму висуваються серйозні вимоги. Відомо, що в діяльності вчителя іноземної мови існують певні особливості, не характерні іншим педагогічним спеціальностям. Справа в тому, що навчання будується на комунікативно-мовленнєвій основі, засобами іноземної мови. Отже, комунікація є водночас засобом і метою навчання. До того ж рівень економічного та технологічного розвитку сучасної світової спільноти вимагає від учителів володіння інформаційною компетенцією. Тому впровадження сучасних комп'ютерних і мереживних технологій, зростання та широке застосування нових інформаційно-освітніх технологій, а саме навчальних онлайн-платформ, дає вчителю широкі можливості професійного зростання. Виходячи з вищезазначеного, важко перебільшити важливість прагнення вчителя іноземної мови до самовдосконалення та професійного розвитку, що і визначило актуальність нашого дослідження.

Доречним буде нагадати твердження видатного вітчизняного педагога К. Ушинського, який вважав, що учитель живе до того часу, поки вчиться. Німецький педагог А. Дістервег писав, що для вчителя святим обов'язком є «своє виховання зробити завданням свого життя». Він вважав, що педагог «лише до того часу здатний насправді виховувати і освічувати, доки сам працює над своїм власним вихованням і освітою». Не менш актуальною є думка про необхідність постійного удосконалення вчителя шляхом невинної роботи над собою.

Тому мета нашої статті полягає в аналізі перспективного досвіду використання навчальної онлайн-платформи як ефективного засобу самоосвітньої діяльності вчителів іноземної мови, в обґрунтуванні основних умов, напрямків її застосування.

Головні нормативно-правові документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України зазначають: «Педагогічні та науково-педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру» (Закон України «Про освіту»); «Підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників, їх професійне самовдосконалення – важлива умова модернізації освіти» (Національна доктрина розвитку освіти).

Проблемі професійного становлення вчителя, його зростанню та розвитку було присвячено низку робіт видатних науковців. Розвитку системи післядипломної педагогічної освіти було присвячено роботи В. Блекберна, Р. Балама, Ф. Бухбергера, Л. Ведернікової, Л. Гранюк, І. Жуковського, К. Колодочкиної, К. Корсака, Є. Лисової, Л. Сігаєвої, І. Степанищева, А. Шевченко. Проблеми неперервної освіти висвітлено в роботах А. Алексюка, С. Архангельського, В. Бондаря, С. Вершловського, В. Воронцової, С. Гончаренка, І. Зязюна, А. Лігоцького, О. Падалки, В. Паламарчук, М. Фіцули та інших, де вона розглядається як багатопланове явище, а за своїми цільовими функціями виступає як умова і процес всебічного розвитку особистості, поступового збагачення її творчого потенціалу, тобто спрямована не тільки на підготовку, але й на постійний розвиток особистості як активного суб'єкта праці, пізнання, спілкування. Л. Зазюн, В. Олійник, Л. Пуховська, С. Синенко досліджували питання професійного зростання вчителя іноземної мови, його самоосвіти і самовиховання.

Самоосвітня діяльність – це неперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагога. Самоосвіта вчителя є основною формою підвищення професійної педагогічної компетентності, яка полягає в удосконаленні знань та узагальненні педагогічного досвіду шляхом цілеспрямованої самоосвітньої роботи.

Механізм самоосвіти – це усвідомлений рух від «Я-реальне» через «Я-ідеальне» до «Я-сформоване» [6].

Н. Бухлова пропонує розглядати самоосвітню діяльність як сукупність кількох «само-»: самооцінка, самооблік, самовизначення, самоорганізація, самореалізація, самокритичність, самоконтроль та саморозвиток як результат самоосвіти [10]. В основу самостійної діяльності лягають її принципи, що виокремлені в педагогічній літературі таким чином: цілісності, діяльності, мобільності, самореалізації, та організації.

І. Косенкова визначає також низку чинників, що, на її думку, сприятимуть досконалій організації самоосвітньої діяльності вчителя. До таких чинників було віднесено мотивацію самоосвіти; теоретичну та практичну підготовку; ступінь опанування вмінь проводити самостійну роботу; фізіологічний та емоційний стан; психологічний клімат у колективі, співпрацю з адміністрацією школи [6]. На нашу думку, до названих чинників слід віднести також систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

У зв'язку із запровадженням вивчення з вересня 2013 року в загальноосвітніх навчальних закладах другої іноземної мови професійне вдосконалення вчителя набуває особливого значення не тільки для вчителя, закладів післядипломної освіти педагогічних кадрів, а й партнерів МОН України у вищезазначених аспектах, як-то Гете-Інститут в Україні та Британська Рада в Україні.

Ситуація з викладанням другої іноземної мови (не в останню чергу в зв'язку з пріоритетним вибором німецької мови учнями та батьками п'ятикласників в Херсонській області) вимагає створення сучасного навчально-методичного забезпечення та подолання усталених стереотипів щодо ролі вчителя в навчально-виховному процесі з іноземної мови з ретранслятора – передавача інформації на користь партнера у спілкуванні з учнями. Саме тому Гете-Інститут сприяє професійному розвитку вчителя німецької мови через створення нової Програми для інститутів післядипломної освіти, проведення тренінгів для вчителів у обласних центрах України, забезпечення методичною літературою, через участь у практичних, мережевих семінарах в Україні та Німеччині, сприяє вдосконаленню мовленнєвої компетенції вчителів.

Цікавою та інноваційною, на нашу думку, як засіб самоосвітньої діяльності вчителів німецької мови є навчальні онлайн-платформи, які останнім часом набувають усе більшого застосування серед вчителів німецької мови, студентів, учнів, надають можливість удосконалювати свою мовленнєву компетенцію в процесі опанування сучасних ІКТ. Адже навчання з використанням сучасних інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднати в межах класичної освіти, – навчання, працевлаштування, планування кар'єри, забезпечує неперервну освіту, є ефективним засобом самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови.

У свою чергу комп'ютерні програми відкривають широкі можливості для вдосконалення процесу навчання, викладання, опанування іноземної мови, що відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників. Це зумовлено наявністю в навчальних онлайн-платформах нових дидактичних функцій, які неможливо відтворити у відеофонограмі, здійснюється навчання та контроль засвоєння широких сфер спілкування іноземною мовою в різних режимах самостійного пошуку і на різних рівнях складності. Спілкування з іншими учасниками онлайн-платформи дозволяє створити таке мовне середовище, яке позитивно впливає на вдосконалення мовленнєвої компетенції вчителів іноземної мови через виконання різноманітних завдань, накопичення дидактичних матеріалів, збагачує їх методичний багаж, надає можливість саморозвитку вчителя.

Як було зазначено вище, Гете-Інститут в Україні як партнерська організація сприяє всеохопленому, прискореному інформуванню фахівців з іноземних мов стосовно інновацій у викладанні та набутті ними професійно необхідних умінь і навичок. Навчальна онлайн-платформа дозволяє в індивідуальному режимі опрацювання завдань та обговорення з модератором для вчителів з різним педагогічним досвідом та інтересами. Таким чином, діяльність у навчальній онлайн-платформі забезпечує:

- поліпшення професійного рівня вчителів німецької мови шляхом ознайомлення з інтерактивними технологіями навчання і впровадження у практику викладання.

- надання практичної допомоги українським учителям у покращенні розмовної мови шляхом проведення бесід і тренінгів, що може відбуватися через обговорення певних питань онлайн-платформи на сайті у формі форуму, листування або ж живого спілкування в чаті.

Форми роботи в навчальній онлайн-платформі можуть бути різними – індивідуальними, груповими, парними. Доречним буде зазначити такі переваги навчальної он-лайн платформи:

- кінцевий результат, досвід, набутий у спеціально створеному середовищі, як правило, переносяться в зовнішній світ;
- можливість отримання зворотного зв'язку від усіх членів групової взаємодії;
- можливість використовувати досвід інших учасників групи у власному професійному зростанні;
- кожен учасник комунікації потрапляє в обставини, що спонукають до рефлексії.

Визнаючи важливу роль організаційних форм, методів і засобів навчання дорослих в умовах інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти, більшість дослідників головною проблемою називають питання модернізації та її зміст відповідно до практичної професійної діяльності і державних вимог до професійної підготовки педагогів. Зміст освіти є ключовою складовою в трансформаціях, що характеризують сучасну освіту [8].

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити такий висновок: використання навчальної онлайн-платформи є ефективним засобом самоосвітньої діяльності вчителя іноземної мови, що сприяє вдосконаленню мовленнєвої компетенції вчителів іноземної мови та має застосовуватись цілеспрямовано і системно, спираючись на прагнення вчителя до саморозвитку та самовиховання.

У подальшій дослідницькій роботі нами передбачається розглянути питання сучасних підходів до розвитку іншомовного спілкування вчителів іноземної мови.

Література:

1. Ануфрієва Р. Професійна компетентність та життєвий успіх особистості. Життєва компетентність особистості / Р. Ануфрієва. – Міністерство освіти і науки України. – К. : Богдана, 2003. – С. 320-338.
2. Бордакова О. М. Вивчення іноземних мов як основа міжкультурної комунікації / О. М. Бордакова // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 47. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2008. – С. 94-98.
3. Борівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі / В. Борівський // Рідна школа. – 2002. – № 3. – С. 3-7.
4. Галузінська М. Самоосвітня діяльність учителя: практика: науково-практичні рекомендації / М. Галузінська // Завуч (Шк. світ). – 2011. – № 2. – С. 3-6.
5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського вид. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт 2003. – 273 с.
6. Косенкова І. Створення умов для самоосвітньої діяльності вчителів у між курсовий період / І. Косенкова // Школа (Шк. світ). – 2012. – № 11. – С. 12-17.
7. Мельник В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації / В. В. Мельник // Управління школою. – 2006. – № 13. – С. 15-34.

8. Післядипломна педагогічна освіта вчителів іноземних мов : [навч.-метод. посіб.] / уклад. Т. В. Гора та ін. – К. : МОН, Британська Рада, 2012. – 381 с.
9. Програма післядипломної педагогічної освіти вчителів іноземних мов : навч.-метод. посіб. / уклад. Т. В. Гора та ін. – К. : МОН, Британська Рада, 2012. – 391 с.
10. Рафальська О. Самоосвітня діяльність – складова професійного росту педагогів / О. Рафальська // Педагогічна майстерня (Осн.). – № 4. – С. 2-7.

Вострикова В.В.

ОБУЧАЮЩАЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА КАК СРЕДСТВО САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Статья посвящается средствам усовершенствования самообразовательной деятельности учителей иностранного языка. Обучающая онлайн-платформа рассматривается как средство профессионального самоусовершенствования учителя иностранного языка, дается характеристика основных условий, направлений ее эффективного использования. Самообразовательная деятельность рассматривается как многоплановое явление, а по своим целевым функциям выступает как условие и процесс всестороннего развития личности, постепенного роста ее творческого потенциала, то есть направленного не только на подготовку, а и на постоянное развитие личности как активного субъекта познания, общения.

Ключевые слова: самообразовательная деятельность учителей иностранного языка, основные условия, направления эффективного использования обучающей онлайн-платформы, усовершенствование речевой компетенции учителей иностранного языка, последипломное образование, общение.

Vostrikova V. V.

TEACHING ON-LINE PLATFORM AS A MEAN OF SELF-EDUCATION OF TEACHER OF FOREIGN LANGUAGE

The article deals with ways of foreign language teacher's self-education. Educational on-line platform is viewed as mean of foreign language teacher's professional development; the main conditions, guidelines for its efficient application have been grounded. Activity aimed at self-education is characterized as a multilevel phenomenon which, due to its aims and functions, stands for the personality's well-rounded development favourable conditions and process; it's important to create potential for enteachment, in other words – aime is – regular preparation and development of personality as an active participant in labour, cognition, communication. Networks, internet technologies' implementation, growing wide introduction of innovative educational technologies – on-line educational platforms in particular will provide a teacher with opportunities for self-mastering his/her communicative competence within empowering the ICT. Thus, learning with innovative technologies is becoming highly advanced compared to classic education. It includes processes that are not to be integrated in the framework of classic education such as: learning, employment, planning a career; supplements for continuous education, stands as an effective mechanism of foreign language teacher's self-educational activities and, at the same time, the way for his/her professional, communicative improvement.

Key words: self-education activity of teachers of foreign language, basic conditions directions of effective use of teaching on-line platform, perfection of linguistic competence of teachers of foreign language, postgraduate education, communication.